

Didaktika dějepisu – otázky ke zkoušce (a SZZ)

1. Vznik didaktiky dějepisu, charakteristika předmětu

Vznik disciplíny jako výsledek diferenčního procesu novodobého rozvoje věd, hlavní představitelé a významnější metodické práce; charakteristika cílů didaktiky dějepisu a definování jejího předmětu.

2. Vztah historie jako vědy k dějepisu jako vyučovacím předmětu

Dějepisný didaktický systém jako pedagogická modifikace vědního systému historie, příbuzné znaky a odlišnosti.

3. Místo dějepisu v soustavě vyučovacích předmětů

Postavení dějepisu jako integrujícího předmětu společenskovedního vzdělání - součásti všeobecného vzdělání; vztah k ostatním vyučovacím předmětům, otázka vertikálních a horizontálních souvislostí, intro- a interdisciplinární koordinace.

4. Pojetí dějepisu

Charakteristika významu předmětu, jeho obsahu, cílů a úkolů v oblasti poznatkové, hodnotové a schopnostní a dovednostní. Naplňování cílů a úkolů prostřednictvím výchovných složek.

5. Co rozumíte soustavou dějepisného vyučování a v kterých základních pedagogických dokumentech je zakotvena

Soustava jako soubor specifických kvalit, jež má žák na určitém stupni či druhu školy získat; různé stupně konkretizace učiva v základních pedagogických dokumentech; charakteristika učebních plánů, učebních osnov (cyklické osnování učiva) a dějepisných učebnic (analýza jejich funkce informativní, formativní a metodologické)

6. Teorie výběru dějepisného učiva

Řešení disproporce mezi sumativním nárůstem historického obsahu, náročného pro žáky, a jejich reálnými schopnostmi; různé přístupy výběru - např. liberální, paradigmatický, systémový - základního učiva.

7. Teoretické otázky didaktické analýzy

Analýza jako stěžejní metoda didaktiky dějepisu umožňující fundovanou rozvahu i objektivní hodnocení veškeré didaktické činnosti; analýza obsahová (historická), didaktická (hodnotová) a organizačně metodická.

8. Plánování dějepisné výuky

Ústřední (základní pedagogické dokumenty), regionální (metodická činnost regionálních dějepisných kabinetů) a individuální programování výuky (ročníkové a tematické plány a plány vyučovací hodiny).

9. Výchovně vzdělávací proces a jeho zvláštnosti při výuce dějepisu

Obecně didaktická charakteristika procesu, jeho stránka obsahová a dějová; hlavní činitelé procesu, vyučování a učení; zvláštnosti a dějepis jako integrující předmět výrazně formativního zaměření, předpokládá uplatnění názorného vyučování (nejen jako ilustrace, ale jako jediná možnost zpřístupňování specifických historických poznatků, náročných na jejich osvojování);

vede k rozvoji historického myšlení (logických myšlenkových postupů), k orientaci v čase a prostoru, k chápání historické geneze i horizontálních vazeb (chronologie, synchronizace).

10. Problematika vyučovacích forem dějepisné výuky; jejich utřídění a charakteristika

Vyučovací formy jako organizační zabezpečení procesu výuky; formy třídně-hodinového systému; typy a druhy vyučovacích hodin dějepisu; povinné a zájmové mimotřídní a mimoškolní vyučovací formy.

11. Problematika vyučovacích metod dějepisné výuky; jejich utřídění a charakteristika

Kritéria volby vyučovacích metod, jejich utřídění (metody motivační, expoziční, fixační a diagnostické) a charakteristika; příklady metodických postupů podle fází kombinované a jiných typů vyučovacích hodin.

12. Význam názornosti pro výuku dějepisu; utřídění a charakteristika vyučovacích prostředků

Didaktická nutnost názorného vyučování v dějepise (nemožnost uplatnění principu živého nazírání); účinnost bezprostředního a zprostředkovaného názoru; míra názornosti; názorná pomůcka jako východisko smyslového poznání a zdroj komunikace, specifika symbolických pomůcek; utřídění vyučovacích prostředků, didaktická technika.

13. Specifický význam textových pomůcek ve výuce dějepisu

Textové pomůcky jako východisko teoretického poznávání; práce s písemným historickým pramenem; utřídění textových pomůcek a jejich charakteristika.

14. Základní otázky pedagogického výzkumu a jeho uplatnění v teoretické práci učitele dějepisu

Charakteristika jednotlivých fází pedagogického výzkumu a jim odpovídajících výzkumných metod a technik; stěžejní metoda - **didaktický experiment**: struktura výzkumného projektu jako výchozího materiálu pro vstupní oponenturu; základní soubor a stanovení vzorku respondentů, konstrukce zkušebního testu a jeho uplatnění v práci učitele dějepisu.

15. Nové trendy v didaktice dějepisu:

Koncept historické kultury a jeho aplikace ve výukové praxi dějepisu.